

SZÖVEG –
MÁRTONFFY ANDRÁS

SOROZAT –
KÉRDEZŐK, KÉTKEDŐK, KERESŐK

NEWTON ÁRNYÉKÁBAN

A távcső és a mikroszkóp felfedezése döbbenetesen új dimenziókat nyitott a tudomány számára. A fehér ködnek gondolt Tejút azonnal csillagok tömegére osztódott, a legkisebbnek hitt látható dolgokban pedig külön világok tárultak föl. Miközben egy ilyen mértékben kitágult világban az ember minden korábbinál jelentéktelenebbnek érezhette magát, megnőtt a tudomány iránti lelkesedés is, és szinte mindenki találhatott magának kutatnivalót. Akadtak, akik nem is kevés területen kalandoztak, például **Robert Hooke**, aki a 17. századi tudomány szimbóluma is lehetne.

- Ebben az időszakban, 1635-ben, amikor Galilei már visszavonta a tanait, és házi őrizetben is megszakítás nélkül folytatta kutatásait, megszületett Robert Hooke. Az apja anglikán pap volt, de őt sokkal inkább a mechanika, a matematika és a rajzolás érdekelt; már gyerekkorában összerakott egy működőképes fa óraszerkezetet.

Amikor tizenhárom éves volt, apja meghalt, ő pedig örökölt egy viszonylag jelentős összeget, amit késlekedés nélkül fel is használta a tanulmányaira. Londonba ment, és sok mindent tanult, például festeni és orgonálni, miközben az általa hivatalosan látogatott Westminster Schoolban állítólag nem sokat látták, inkább magánórákat vett, mivel órás-mester vagy illusztrátor akart lenni. 1653-ban egyik magántanára javaslatára Oxfordba utazott, ahol vegyészeti asszisztensként kezdett dolgozni egy bizonyos dr. Thomas Willis nevű tudós laboratóriumában, és két évvel később már a híres természetfilozófus, Robert Boyle asszisztense volt. Ekkor már önálló kutatásokat is végzett, majd 1663-ban megszerezte a diplomáját is.

Ez volt az az időszak, amikor Európa kreatív műkedvelő kutatóinak száma átlépte a kritikus tömeget.

Robert Hooke

Szinte naponta bukkantak elő új szenzációk, ezért 1660-ban Londonban megalakult a Royal Society, a Királyi Társaság. Ennek a szervezetnek a legfőbb célja az volt, hogy lépést tartson a tudomány fejlődésével, és ennek érdekében hetente hajtson végre jól dokumentált kísérleteket az izgalmas új felfedezések vizsgálatára.

Hooke hamarosan a Királyi Társaság kurátora lett, méghozzá életfogytig tartó kinevezéssel. A kísérletei és kutatásai olyan széles tudományterületeket öleltek fel, ami ma már teljesen elképzelhetetlen lenne. Akárhová nézett vagy nyúlt, csodaszámba menő új jelenségeket talált. Jól példázza ezt az a folyamat, amihez a szivattyúk és pumpák iránti érdeklődése vezette. Rájött, hogy a tüdő nem sokban különbözik egy levegőpumpától, viszont érdekelt, mi az, ami ebben a láthatatlan gázban fontos az élethez, és még az égést is táplálja. Miközben nagyon közel került az oxigén felfedezéséhez, kegyetlen kísérleteket vezetett kóbor kutyákon: az egyiknek

például felnyitotta a légcsövét, és a levegőt egy pumpával keringette az állat tüdejében. Eközben még ötleteket kapott a légnyomás vizsgálatához is, miközben a vénás és az artériás vér közötti különbséget is felfedezte.

Hooke persze teljesen más területeken is élvezettel forgolódott, nem is akármilyen eredménnyel. A mikroszkópok korabeli csúcstechnológiát képviselő világa is vonzotta, már csak azért is, mert a holland *Leeuwenhoek* korábban megépítette magának a Föld talán legfejlettebb mikroszkópját, és rövid idő alatt több száz levelet írt a Királyi Akadémiának az újabbnál újabb felfedezéseiről. Az egészet azért kezdte el, mert textilkereskedő volt, és közelebbről akarta látni a szálak minőségét, csak hogy hamarosan szinte függővé vált. Egysejtűek hadait fedezte föl egyetlen csepp vízben, a világon ő látott először vörösvértestet és hímvarsejtet. Hooke belevetette magát ebbe az új univerzumba is, és felfedezéseit részletes ábrákon örökítette meg.

1665-ben kiadott egy könyvet is a rajzairól, amelyek cérnaszálakat, kristályokat, hatalmas szörnyetegekké nagyított bolhákat, tetveket és más apró élőlényeket ábrázoltak.

A méretskála túloldalán éppen ilyen aktív volt. Természetesen távcsövet is szerkesztett magának, amivel az elsők között pillantotta meg a Szaturnusz gyűrűit, felfedezte az első kettőscsillagok egyikét, a Gamma Arietist, és megpróbálta megmérni a Gamma Draconis nevű csillag Földtől mért távolságát.

A felfedezései szinte követhetetlen sűrűségben követték egymást. Rájött, hogy az emlékeink valamiféle fizikai formában rögzülnek az agyunkban; gyanította, hogy a megkövesedett fossziliák nagyon ősi eredetűek, és a földtörténeti korok alatt vulkanikus, geológiai hatásokra jöttek létre; a méhkaptárakra asszociálva megalkotta a sejtekre ma is használt cell szót az angol nyelvben, felfedezte a hajszálrugót, amely nélkül egyetlen zsebóra vagy karóra sem működhett volna a legmodernebb időkig, megalkotta az első ingaórát, illetve azt javasolta, hogy az addig szinte felfoghatatlan hosszúsági fokokat nagy pontosságú kronométerek segítségével határozzák meg.

A legfontosabb felfedezése talán egy kissé unalmasabb témában történt: megalkotta a rugalmas testek alakváltozásának törvényét, ami a mai napig az ő nevét viseli.

A felfedezését - mint a kor minden más tudósa - ő is nagyon féltette a konkurenciától, mivel akkoriban a plágium fogalma még nem létezett, és minden új ismeret szabad préda volt.

Hooke titkosírással rögzítette a törvény lényegét, mégpedig így: ceiiinosssttuv. Ez egy anagramma volt, mégpedig az „ut tensio, sic vis”, azaz az „amekkora a megnyúlás, akkora az erő”-szabály betűiből készült rejtvény.

A „nagyok” dolgába is késlekedés nélkül beleszólt, ugyanis gyakorlatilag Sir Isaac Newtonnal párhuzamosan ő is felfedezte a gravitáció szabályrendszerét. Hatalmas vita alakult ki közöttük a kérdésben, ami komoly személyes ellentétekhez vezetett. Ráadásul Hooke-nak annyi előnye volt a kor összes többi tudósával szemben, hogy ő nem fogadta el a mindent átható, mindenhol jelen lévő éter létezését. Ez pedig a korát évszázadokkal meghaladó dolog volt, mivel kétszázötven évvel később egy időre még maga Albert Einstein is megingott ebben a kérdésben.

Hooke végül nem kapta meg a sorstól, amit több mint negyven év kutatás és munka után megérdemelt volna. Valószínűleg a féltékeny és bosszúálló természetű Newton próbálta kitörölni a nevét a tudománytörténetből, miután Hooke halála után átvette a helyét mint a Királyi Társaság kurátora. Úgy tűnik, az őt ábrázoló egyetlen festményt is Newton semmisítette meg. Ma azonban már a legnagyobbakkal együtt emlegetik a nevét. ♦

A TÉLI SZÜNET
LEGÚJABB FÉNYPONTJA!

Karácsonyi varázis

2019. 12. 21. –
2020. 01. 06.

Zárva: 2019. 12. 24., 25. és 31., 2020. 01. 01.

Nyitva 11.00–20.00 óráig

- * Elbűvölő karácsonyi showműsor
- * Ünnepi fényár
- * Varázslatos karácsonyi felvonulás
- * Hangulatos meglepetések

A teljes szabadidőpark és a legtöbb attrakció
nyitva tart! (Az időjárás függvényében.)

A belépőjegy ára: 21,00 euró.
Éves bérlettel ingyenes a belépés!

Foglaljon online és spóroljon!
www.familypark.hu

TURBULY LILLA:

UTAZÓK

◆ Miután elköltöztél, nyárra kiadtam a lakást, csak mosni jártam oda, meg takarítani a hetente cserélődő utazók után. Amerikai egyetemisták, egy német reklámzeneszerző, argentin orvos az olasz barátnőjével, belga nyugdíjas, aki egy összehajtható vasalódeszkával érkezett, és egy doboz pralinét hozott ajándékba. Egy spanyol lány hónapokat kerékpározott keresztbe-kasul Európában, és itt találkozott az anyjával – gondosan felcímkézett, üres befőttesüvegek maradtak utánuk. Egy kopasz, ír férfi hiányos fogazattal és cinikus félmosollyal: egy hétig rettegettem, hogy talán kábítószerdíler, és itt fog lebukni, de csak két flakon hajsampont és pár doboz sört találtam. Mert mindenki után maradt valami: aprópénz, gyűrött térkép, fél pár zokni az ágy alatt, néhány sor egy képeslapon: We had a greattime in yourflat. De legfőképp szagok: tusfürdő, cigaretta, füstölő, ismerős és ismeretlen ételek, fűszerek illata, átizzadt ágynemű szaga. Szeptember lett, mire becsuktam az ajtót az utolsó mögött, és hirtelen megéreztem, hogy hiába: tucatnyi ország tucatnyi lakója sem szellőztet ki téged az életemből.

Kép: Andrea Davis / Unsplash

Lackfi János

KINYÍRNI

Kinyírtál az életedből. Vagy legalábbis azt hitted. Eluralkodott rajtad a paranoia. Hogyhogy nincs jogom megnézni a kedvesem SMS-eit? Hogyhogy nem törhetem fel a mailboxát? Akkor honnan tudjam, hogy bízhatok-e benne? Ha tiszta és áttetsző, mint egy ma született üvegseb, miért is ne láthatnám, miket ír? Nem a sunnyogás követeli a titoktartás jogát? És ha lekövetem a mobilján, merre jár-ke? Nincs jogom megkérdezni, miért állt huszonhárom és fél percet a Lövház utca sarkán? Mit vett a Lidlben, mikor nem is mondta, hogy megy oda?

Azt hitted, ha lelépsz, változik valami? Átkot hiába tettem rád, az aurádba se tudtam beférkőzni, pedig próbáltam. Biztos az a szentfazék apáca nagynénéd imádkozik érted, azért nem hatolhatok be az életedbe. Szívesen megfojtottam volna a vén szipirtót.

Egy darabig követtelek az utcán, és a legváratlanabb helyeken megbíztam valami kiscsókat, lépjen oda hozzád egy tizenhárom szál vörös rózsából kötött csokorral. Remegve pislogtál körbe-körbe, faggattad szerencsétlen küldönceimet, hisztérikusan rájuk kiabáltál, hasztalan. Csokraim a közeli szemetesekben kötöttek ki, de remekül szórakoztam.

Aztán rájöttem egy sokkal igényesebb trükkre. A mailedet nem volt nehéz feltörni: leragottalmacsutka@gmail.com. Ha nem mondtad volna, hogy annak érzed magad mellett, sose találom ki. Láttam, hogy egy nemzetközi szervezeten keresztül kiadod a lakást. Mindig értesültem a bérlők érkezéséről. A többi gyerekjáték volt.

Épp az utca sarkára ért a német reklámzeneszerző, akivel lelevelezted a szállásügyet. Mögötte termettem, és villámgyorsantarkón csaptam azon a ponton, ahol a Sátán a lelket szívja ki az emberekből egyes középkori szakmunkák szerint. Hopp, már benne is voltam az ipse tudatában. Hattyúkat láttam, hidakat, modern szobrokat, egy szőke lányt meg egy barna lányt, unalmas tárgyalásokat német cégek vezetőivel. Sokkal jobban érdekelt viszont a te arcod. Örömmel legeltettem rajtad a tekintetem. Az ő tekintetét. Kárörömmel állapítottam meg, hogy rossz bőrben vagy, a szemedet kisírtad. Te is szenvedsz, nem csak én. Mégsem olyan könnyű szívvel hagytál el, mi, te ribanc? Odaléptem hozzád, ijedten hátráltál, átnyújtottad a kulcsot, és már kopogott is a cipőd felé a lépcsőn.

Megvártam az argentin orvost az olasz barátnőjével, tenyerem csattant a fazon tarkóján, a kiscsaj hosszán vigasztalt, egész elképesztő a közbiztonság errefelé, egy vadidegen megüt, annyit se mond, bikkmack, már megy is tovább. Talán dilis az illető vagy akcióművész, legyintettem hősiezen. A lakásban megszagoltam a fürdőszobai szappant, és rád kacsintottam: levendula, mi? Zavarba jöttél, honnan ismerné egy argentin orvos a kedvenc illatodat... Rád gondoltam, miközben magamévá tettem a lakásunkban, pardon, a lakásodban az olasz barátnőmet. Pardon, az argentin doki barátnőjét.

Én voltam a pedáns belga nyugdíjas, összehajtható mini-vasalódeszkával érkeztem, mert szeretem a rendezett öltözetet, és a koffer mindent összegyűr. Hoztam egy doboz pralinét ajándékba, majd váratlanul a füledbe susogtam, van-e kis barátod vagy elhagyott az a szemét. Netán kidobtad jó dolgokban? Nem hiányzik éjjelente? Vörös fejjel vágattál el, pimasz ez a belga, nyilván rosszul beszél angolul.

Kapott egy taslit a spanyol lány is, életemben először egy nő bőrébe bújhattam. „Ilyen testem lenne, egész nap simogatnám” – röhögik a kamaszlányok fülébe a részeg melósok. Én is szerelmes lettem az egész Európán keresztülbicikliző csitri idomaiba, nem semmi érzés! Aztán megjött az anyám, mármint az anyja, itt beszélünk meg taláikát. Vagyis beszéltek. Befőtteket hozott, de mi a francnak, és be nem állt a szája. Néha bajban voltam, olyan gyorsan kellett szőrfőlni az emlékek közt, egy férfigy kiegészítő volt az erőfeszítéstől.

A kopasz, fogatlan írt is örömmel öltöttem magamra, szerettem a piát, volt is a csomagomban pár üveggel, nyilván ennek a számlájára írtad, hogy erőszakoskodni kezdtem, illetve kezdett veled kulcsátadás ürügyén. Szemedbe vágta, hogy tudja, mennyire szereted a levendulaillatú kádban csinálni, hidd el, remekül fog menni, ismer minden trükköt. Ismerek.

Miért nem csodálkoztam rajta, hogy a főszerep közepén megmakkantaz e-mailed, az újat nem tudtam lenyomozni? Nyilván az IP-címet is lecserélted. A lakás meg van hirdetve az egyik ingatlanos oldalon, többször megnéztem már potenciális vevőként, sajnos minden berendezési tárgy eltűnt. A kád sima falán elgondolkozva húztam végig ujjamat. ♦

SZÖVEG –
OSZTOVITS ÁGNES

KÉT NŐ, HATVAN ÉV 1700 OLDALON

Magyarul is teljes Elena Ferrante nápolyi tetralógiája

2016-ban jelent meg magyarul a Park Kiadó gondozásában *Briliáns barátnőm* címmel a *Nápolyi regények* első kötete, azt követte egy év múlva *Az új név története*, aztán 2018-ban az *Aki megszökik és aki marad*, majd az idei karácsonyi könyvvásár leendő sztárjaként *Az elveszett gyerek története*. A szerző kilétét nem ismerjük, csak azt tudjuk, hogy Nápolyban született, és Elena Ferrante álnéven publikál. Bár lassan a világ minden nyelvére lefordítják műveit, rangos kitüntetéseknek is esélyes, korunk egyik legnagyobb írójának tartják, nem ad interjúkat, nem szerepel a televízióban. Azt vallja, aki kíváncsi rá, olvassa el a könyveit. *Jonathan Franzen*, az amerikai regény megújítója, a *Szabadság* és a *Javítások* szerzője egyik nyilatkozata szerint büszke, hogy Elena Ferrante kortársa lehet.

◆ Ugyan mit tud ez a különös asszony? – kérdezheti joggal a jóindulatú olvasó. Miért kell nekem 1700 oldalon átrágnom magam, amikor alig van időm olvasni? Mit mond Ferrante, amit mások még nem mondtak el? A kényes, az örök fanyalgó irodalmár szerint ekkora terjedelemben nem lehet a szöveget igényesen megmunkálni. Ferrante komoly engedményeket tesz az olvasóknak, másként nem falná a könyveit. Példának okáért extrém sorsokat mutat be.

Szögezzük le: akárcsak a posztmodern utat lezáró Franzen, Ferrante is életszerű, átélhető történeteket mond, érdekes, sokszor ellentmondásos sorsokat mutat be, szabadon, de mindig követhetően bánik az idősíkkal. Egyszerű, tiszta mondatokban beszél. Nem riad vissza a váratlan fordulatoktól, az érzelmes jelenetektől. Mégsem olcsó lektúrt ír, nem pusztán szórakoztatni akarja az olvasót, hanem elgondolkodtatni az élet nagy kérdéseiről: barátságról, szerelemről, családról, hitről, politikáról, hivatásról, a női lét nehézségeiről, és minden problémák történelmi-társadalmi hátteréről. Rámutat arra, hogy mi az állandó, s mi változik a kor, a körülmények hatására. Lehetne ez szimpla bölcsekedés, ha nem lennének fantasztikusan sok színnel felfestve a szereplők, ha nem lenne szinte szociografikus pontosságú a helyszín megjelenítése.

Maga az alapkérdés nem új: ki lehet-e törni a gyermekori nyomorúságból anélkül, hogy az ember megtagadná a múltját? Mit ér a hírnév, a karrier? Érdemes-e eltépni a gyökereinket a siker, a felemelkedés érdekében? A válaszok árnyaltsága új.

Ferrante rendkívül összetett és életszerű feleleteket ad, nincs itt hurráoptimizmus, csak megfontolt, letisztult életbölcseesség.

A négy regény közel hatvan évet fog át. **A BRILIÁNS BARÁTNŐM** a háború utáni Nápoly lepusztult külvárosában játszódik. Akár egy színdarabban, itt is gondosan feltünteteti az író a szereplőket – mind a négy kötetben ezt teszi –, és szükségünk is lesz rá időnként, hogy a bonyolult családi kapcsolatok között kiismerjük magunkat. Rövid,

de fontos információkat kapunk. A főszereplő a Cerullo susztercsalád lánya, Lina vagy Lila, valamint az elbeszélő, a Greco portás családjában, Lilával egy időben született Elena vagy Lenú. Az ő gyerek- és kamaszkoruk áll a regény középpontjában. Itt indul az a furcsa kapcsolat, amelyet hol a szeretet, a ragaszkodás, hol a féltékenységek és rivalizálás ural. Lila az eredetibb, a tehetségesebb, a szebb kettejük közül, mindenkit az ujsza köré csavar, de szülei nem engedik gimnáziumba, ki kell tanulnia a cipésmesterséget. Nem úgy Lenú, aki iszonyatos erőfeszítés, rengeteg magolás után érettségizik, sőt egyetemi ösztöndíjat is kap. Lila gyerekként regényt ír, kamaszként Lenú könyveiből önszorgalomból megtanulja a gimnáziumi anyagot, s nem mellékesen zseniális cipőt tervez, ragyogóan érti a szakma csínját-bínját. Mindenki az ő elismeréséért, szerelméért küzd.

AZ ÚJ NÉV TÖRTÉNETE című második kötet a két lány ifjúkorát meséli el. Lila tizenhat évesen férjhez megy a gyermekkorától gyűlölt uzsorás fiához, aki

luxuséletet biztosít neki. De hiába a kényeztetés, az ifjú asszony nem adja meg magát. A házasság kudarca, Lila egykori iskolai riválisa, Nino Sarratore barátnője lesz. Mindent felrúg, elhagyja a luxuslakást, újra visszaszáll a mély nyomorba. Közben Lenú diplomát szerez, és férjhez megy egy befolyásos professzor családjának tudós fiához, Firenzébe költözik, és anyósa támogatásával megjelenik első regénye a nápolyi gyerekkorról.

A harmadik kötet, az **AKI MEGSZÖKIK ÉS AKI MARAD** alcíme **KÖZÉPIDŐ**. Lila Nápolyban él, rokonszenvennel figyelő és támogatja az igazságosabb társadalmi rendet követelő baloldali forradalmárokat, Lenú Firenzében csillog, két kislányt szül, aztán enged Nino Sarratore ostromának.

Anyósa leveszi róla a kezét, úgy tűnik, szépen indult írói karrierje megfeneklik.

AZ ELVESZETT GYEREK TÖRTÉNETE

zárja a tetralógiát. Az érett kor, öregkorismét közel hozza a két barátnőt. Lenú visszaköltözik Nápolyba, s Lila hathatós segítségével – aki leveszi válláról a gyermeknevelés gondjait – rengeteget dolgozik, és sikert sikerre halmoz egykori anyósa intrikái ellenére. Közben

Ninótól, akinek esze ágában sincs elválni befolyásos szülőkkel rendelkező feleségétől, gyereket vár. Szinte vele egy időben lesz állapotos hűséges élettársától Lila is. Harminchat évesek és boldogok. Aztán egy nap nyomtalanul eltűnik Lila kislánya, s huszonöt év múlva maga Lila is.

Ezek a felszíni események, háttérben a politikai, társadalmi történésekkel. A szereplők a kor gyermekei, akiket hosszú évek tapasztalatai döbbsentenek rá, hogy az emberi minőség mindennél fontosabb.

A politikai jelszavak változnak, de egyre üresebben konganak. Csak a tevékeny szeretet viszi előre a világot.

A *Nápolyi regények* utolsó kötete Lenú írói sikereinek bemutatásával választ ad arra, miért nem akar a nyilvánosság elé lépni a szerző. Azt sejteti, hogy nagyon sok a műben az önéletrajzi elem, a megélt élmény. És ezek sokszor nagyon keserűek, legyen szó szerelemről, családról, barátságról, társadalmi felemelkedésről. Nem könnyű első generációs értelmiséginek lenni, a nehéz nő szerepekben helyt állni, és egyáltalán: tisztességesen élni, de legalább meg kell próbálni – üzeni Ferrante 1700 oldalon. Kimondva irdatlanok tűnik a terjedelem, de olvasás közben sajnáljuk, hogy fognak a lapok, hiszen nehéz kiszakadni a két remekül megrajzolt barátnő bűvköréből. Nőknek és férfiaknak egyaránt.

Elena Ferrante: Briliáns barátnőm, Az új név története, Aki megszökik és aki marad (Matolcsi Balázs fordításai), Az elveszett gyermek története (Verseghi Anna fordítása).

Park Kiadó, 2950 Ft, 3990 Ft, 3990 Ft, 4490 Ft ♦

SZÖVEG –
DÉR KATALIN klasszika-filológus

SOROZAT –
BIBLIA ÉS IRODALOM

KARÁCSONYI ÉNEK

A 20. századi magyar karácsony-költészetnek egyik legerősebb vezérmotívuma kétségtelenül a ragyogó ünnep és a mindenkori sötét realitás ütköztetése, a boldog, békességes, csöndes, meleg és harmonikus hangulatú karácsony és a világban megtapasztalt borzalom, szenvedés és gonoszság kontrasztja. A karácsony „kellékei” ebben a versben is mind rendben vannak: a gyermek szelíd és szép, a jászol boldog és víg, a pásztorok jók, a háromkirályok meg bölcssek, ahogy kell. Ám eközben a földön, ahová a betlehemi gyermek lejött, angyalénekek helyett „üvöltöttek vad emberek”, a világ tele börtönökkel és kórházakkal, a viskók „búsak és sötétek”, körülöttük „farkas és holló kóvályog”, s a költő csak azt tudja kérdezni, hogy ezen az ünneplő világon mikor lesz végre valóban „béke és derű”, a fényt ünneplő föld valóságában mikor oszlik el „a nagy sötét”.

*Szelíd, szép betlehemi gyermek:
Az angyalok nem énekelnek,
S üvöltöttek vad emberek.*

*Boldog, víg betlehemi jászol:
Sok börtön és kórház világol,
És annyi viskó bús, sötét.*

*Jó pásztorok és bölcs királyok:
Sok farkas és holló kóvályog,
S nem látjuk azt a csillagot!*

*Békés, derűs karácsony éjjel:
A nagy sötét mikor száll széjjel,
S mikor lesz béke és derű?*

(Juhász Gyula: Karácsonyi ének)

◆ **Túl olcsó megoldás a múlt és a jelen iszonyatai láttán, a háború, a holokauszt, az éhínségek és az értelmetlen halálok láttán Istent okolni, mindezekből az ő gyalázatosságára vagy nemlétére, sőt, paradox módon akár egyszerre mindkettőre következtetni.**

Ezt tette például Nietzsche, aki azt vallotta: a világ gonoszságára Istennek egyetlen mentsége van – hogy nem létezik. De mit is kérünk számon Istentől? A gonoszságokat, a borzalmakat? Nos, a helyzet az, hogy alaphelyzetben a világgal az történik, és kizárólag az történik, amit az ember tesz vele. Mit mondott Isten az embernek a teremtés után? Kijelentette: neked adom az egész földet, hogy őrizd és műveld. Azzá lesz, amivé te teszed, amit te cselekszel vele, benne.

Pier Francesco Bissolo (1492–1554): Jézus körülmetélése.

Nem én teszem ilyenné vagy olyanná a történelmet sem, hanem te, ember.

És – folytatta Isten – neked adom mind az állatokat, hogy uralkodj rajtuk. Emlékszel, neked adtam a kígyót is, ugyanilyen célból. Hát akkor miért nem uralkodtál rajta ott, az Édenkertben? Miért hagytad, hogy ő uralkodjon

rajtad, és megbabonázza elmédet, hogy olyan verembe ejtsen, amelyből azután soha többé nem tudsz egyedül kikecmeregni? Miért? Az ember szabad, autonóm lény a földön. Isten, ha csak teheti, nem avatkozik bele a földi eseményekbe, és semmi esetre sem avatkozik bele olyanok életébe, akik nem bízzák rá és nem adják át neki az életüket aktívan, felelősen, szabadon. Nem tett ilyesmit azon az első karácsonyon sem, amikor testté, emberré lett. Nem, hanem feljánlotta az egyetlen utat, amely az igazságra és az életre visz. ♦

Kim MacConnel: Ehető, 1979, akril, fémpfesték, pamut, 258×302 cm
Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum, Budapest

Valerie Jaudon: Natchez, 1979, olajpasztell, merített papír, 103,2×93 cm,
Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum, Budapest

SZÖVEG –
NAGY VILLŐ

AMI PEDIG A VASALÓT ILLETI...

A műtárgyak közkinccsé válása több évszázados múltra tekint vissza. Már a reneszánsz korban, de főleg a barokk korban szokássá vált, hogy egy-egy népszerűbb alkotást megörökítettek sokszorosított grafikai eljárások valamelyikével, de a kezdetleges fotografiai kísérletek is azonnal foglalkozni kezdtek ilyesmivel. Manapság a múzeumshopok a lehető legteljesebb mértékben igyekeznek alkalmazkodni a sokféle igényhez: nemcsak falra akaszthatjuk a képek másolatát, de lehet Van Gogh napraforgóival díszített vászontászkánk, Mona Lisa mosolyoghat a kulcstartónkon, és Cézanne csendéletei az alátétben is remekül *egészítik ki* a terítékünket!

- ◆ Mondanom sem kell, hogy a művészettörténész szakma egy része minimum gyanakvással tekint kedvenc tárgyainak ilyesfajta népszerűségére, és valljuk meg, némi joggal teszi. (Gondoljunk csak az alkotásokba fektetett technikai és szellemi erőfeszítésre vagy akár a műteremtés folyamatának tragikus körülményeire, nem is beszélve az eredeti és másolat közti áthidalhatatlan minőségi szakadékról.)

Kép: Rosta József

A Ludwig Múzeum jelen kiállításából viszont meg tudhatjuk, hogy New Yorkban az 1970-es években létrejött egy olyan képzőművészeti mozgalom, amely vállaltan a „Pattern and Decoration” (Mintázat és dekoráció) nevet vette fel. De jócskán tévedünk, ha azt gondoljuk, hogy a mozgalom művészei a múzeumshopok pultjainak meghódítására vágytak. Alkotói számos művészeti, társadalmi, kimondottan vagy hallgatólagosan felsőbbrendűnek tekintett fogalom pozícióját kérdőjelezték meg. Így az akkoriban divatos absztrakt minimalizmusét (szemben a dekorativitással és figurativitással), a „magas művészetet” (szemben a díszítéssel és az iparművészettel), a nyugati művészetet (szemben a keletivel).

A kiállítás meglehetősen vegyes képet mutat, néhol textilvereskedésre, máskor egy általános iskola bájosan előadott dekorációjára emlékeztet.

Kim MacConnal textilre és lepedőre (le a vászonnal!) készített alkotásai könnyedek és légiesek. Motívumai közé a szokásos virág-, állat- vagy gyümölcsformák mellett beemeli a kereskedelmi árucikkeket is, pl. a vasalót vagy a mosógépet is akár. (Pechjére a pont ezektől szabadulni kívánó látogatónak...) Az így megfestett vásznakat aztán csíkokra szabdalja, és a különböző csíkokat vegyítve varrja össze. Ihletői a navajo indiánok kézműves munkái, a tradicionális kínai papírkivágások, a francia fauvizmus és a keleti szőnyegek mintái.

Valerie Jaudon növényyszerűen gabalyodó geometrikus mintázatokat alkot az absztrakt minimalizmusból, a román és gótikus építészetből, valamint a keleti kultúrákból inspirálódva

Frank Faulkner Atlantisz II című festményén a mitikus szigetet képezi le egy végletekig leegyszerűsített, szimbolikus térkép segítségével. A térkép apró elemekből, meleg és ragyogó színekből áll össze, felülete szinte dombornúre emlékeztet. A fémek színek használata Plátón leírására is utal, aki nemesfémekben gazdag országgént emlékeztet meg Atlantiszról.

A mozgalom ugyan népszerű lett a gyűjtők körében, de nem volt hosszú életű. Új gondolkodási irányai és érdekes kísérletei azonban folytatódnak napjainkban is.

Mintázat és dekoráció. A Ludwig Múzeum kiállítása 2020. január 5-ig tekinthető meg. ♦

MÉG TÖBB TARTALOM

a Képmás online magazinban:
www.kepmas.hu

és Youtube-csatornánkon:
youtube.com/kepmas-magazin

**KÖVESSEN MINKET
A KÖZÖSSÉGI MÉDIÁBAN!**

[https://www.facebook.com/
Kepmasmagazin](https://www.facebook.com/Kepmasmagazin)

[https://www.instagram.com/
kepmas_magazin](https://www.instagram.com/kepmas_magazin)

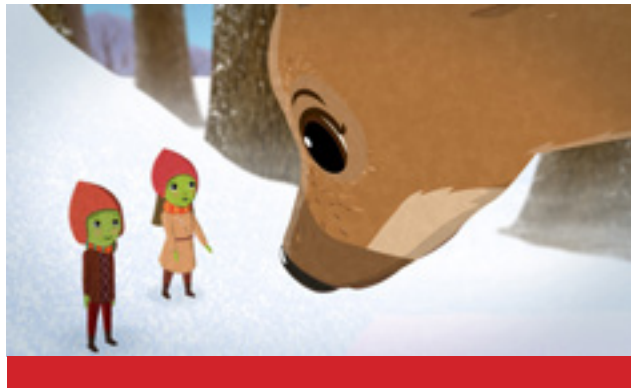

DECEMBERI KIMENŐ

PUSKIN KUCKÓ

A Puskin Kuckó decemberben is számos programmal várja a gyerkőcöket. Lesz koncert, bábelőadás, és animációsfilm-vetítések. A családok megnézhetik többek között a *Lengemesék 2 – Túl a Nádtengeren* című mesét, amely a Nádtenger életének őszi és téli eseményeit mutatja be. A film kedves, humoros fordulatain jól szórakozhatnak felnőttek és gyerekek egyaránt. Miközben izgulnak és nevetnek a főszereplő Vilkó kalandjain, megismerhetik a tópart élővilágának életét, az évszakok hozta változásokat, és olyan komoly kérdésekről is szó esik, mint becsület, felelősségvállalás, segítségnyújtás és tolerancia.

Budapest, Puskin mozi, 2019. december

ELFELEDETT KARÁCSONY UKRAJNÁBAN

Régebben a karácsonyhoz rendkívül színes rítusok kapcsolódtak, amelyek egyes motívumai egészen a kereszténység előtti világba vezetnek vissza. Ukrajna falusi közösségeiben – a szegénységből és az elzártságból adódóan – számos szokás napjainkig is megtalálható. Olyan szokások, amelyek nem is olyan régen a magyar nyelvterületre is jellemzőek voltak. Az *Elfeledett karácsony*

Ukrajnában című műsorban tíz idős, ukrán falusi énekesssel, a kijevi Bozhychi énekegyüttessel és magyar zenészekkel idézik meg az európai parasztság aranykorát.

Az ukrán falvak elképesztő elszigeteltségben élnek, de a nehézségek mellett továbbra is őrzik az írásos idők előtti, szájhagyomány útján fennmaradt kultúráját. Both Miklós meghívására idős asszonyok engednek betekintést ebbe az elzárt világba. Ráadásul nemcsak a valódi parasztemberek által előadott, felírtozott népballadákat fogjuk hallani, hanem a Both Miklós által hangszerelt, lendületes magyar-ukrán „világzenét” is. A zenéhez kapcsolódó filmekben keresztül pedig megismerhetjük a zene hátterét is.

Budapest, Várkert Bazár, 2019. december 15.

SZALÓKI ÁGI-KONCERT

Szalóki Ági gyerekkoncerttel lép fel az óbudai Fő téren. Négy gyermekalbumáról válogat dalokat, és karácsonyi énekek is felcsendülnek majd.

Budapest, óbudai Fő tér, 2019. december 9.

JAMESE: ZENÉS ADVENTI KALENDÁRIUM

A JaMese idén karácsonyra Szabó T. Anna tavaly megjelent Adventi kalendárium című verseskönyvét zenésíti meg. A lemezen többek között Palya Bea, Ferenczi György és a Dalinda is közreműködik. A dalok decemberben egy lemezbemutató koncerten csendülnek fel először. Az énekesnő, Molnár Emese két évvel ezelőtt egy élővideóban énekelt el a versciklus Gyertya című darabját. A pozitív visszajelzések hatására egy egész albumot álmodott lemezre – amin az advent minden napjára jut egy dal. A dalok a család összes tagjához szólnak, és közös éneklésre készítetnek.

Budapest, MOM Kulturális Központ, 2019. december 8.

PAUL CLAUDEL: ANGYALI ÜDVÖZLET

Paul Claudel az a fajta drámaíró és költő, aki művein keresztül saját benső párbeszédét kísérli meg kifejezni. Nem veti meg a komikumot, sőt, a burleszket sem. Színházi szövegei rejtélyesek, legtöbbször patetikusak, szereplői szélsőséges karakterek, a vallási fanatikustól a materialista figurákon át egészen az örök kételkedőig. A Stúdió K Színház decemberben is játssza Angyali üdvözlés című darabját.

Budapest, Stúdió K Színház, 2019. december 19.

CSODAVÁRÓ BETLEHEMES

A Magyar Állami Népi Együttes tavaly nagy sikerrel bemutatott karácsonyi táncjátékát ismét megtekintheti a közönség a Műpában. A szenteste napját, a karácsony vigíliáját, a várakozás örömét és izgalmát megjelenítő előadás népi hagyományból eredő játékokból, szokásokból, a kis Jézus születését üdvözlő keresztény tradícióból, valamint az e naphoz köthető mesés, csodás történetekből épül fel. A nézők az advent utolsó napjának kora hajnaltól késő estig zajló örömteli pillanatait élhetik át a hótündérek hajnali hóvarázslásától, a hóemberek titkos találkozásóján és a karácsonyi mézillatú, mágikus ételek elkészítésén át egészen a karácsonyfa-állítás és -díszítés meghitt ceremóniájáig.

Budapest, Műpa, 2019. december 21.

MAGYAR VILÁG 1938–1940. IDŐUTAZÁS AZ UTOLSÓ BÉKEÉVEK MAGYARORSZÁGÁRA.

Nyolcvan évvel ezelőtt, 1938–1940-ben Magyarország változóban volt. A békés területi revíziókkal letörni látszódtak Trianon bilincsei, ugyanakkor a Harmadik Birodalom közvetlen szomszédsága és növekvő európai befolyása, majd a kirobbanó második világháború egyre jobban veszélyeztette a magyar önállóságot.

Ez a korszak a kávézók, a magyar filmek aranykora, amikor a Szent István-emlékév és az Eucharisztikus Világkongresszus alatt a magyarság bebizonyította, hogy ragaszkodik keresztény gyökereihez, míg magyarok milliói tértek vissza az anyaországához. De ugyanekkor született meg az első két zsidótörvény, érezhetően növekedett az antiszemitizmus, a vidéki társadalom problémái pedig még mindig megoldásra vártak.

A kiállítás célja, hogy a korszakot, annak politikai, társadalmi és művészeti életét úgy mutassa be, ahogy azt az adott kor emberei látták és átélték.

Budapest, Magyar Nemzeti Múzeum, 2019. december 6-tól

I. ÜNNEPI KÖNYVVÁSÁR

A három hétig tartó vásáron megidézik a századforduló hangulatát, zenével, gyerekfoglalkozásokkal, könyvbemutató beszélgetésekkel és könyvvásárral várnak mindenkit. Az érdeklődők kedvezményesen vásárolhatják meg a Helikon, a Jelenkor, a Libri és a Park Könyvkiadó, valamint a Kolibri Gyerekkönyvkiadó könyveit.

Budapest, Petőfi Irodalmi Múzeum, 2019. december 15-ig

BARTHA ÁLMOS: A NAGY KOCSMAKVÍZKÖNYV

A könyv szerzője kvízmeister és megújuló energiákkal foglalkozó közgazdász, aki minden nap abból a szempontból figyeli a világot, hogy az hogyan alakítható át kérdésekké. A QuizNight.hu története 2009-ben kezdődött, amikor Álmos tizenöt barátjának tett fel kérdéseket egy szentendrei kávézóban. A játékból azóta mozgalom lett, kérdéseit 5 országban 50 kvízmeister teszi fel közel 600 csapatnak hétfő esténként egy majdnem egész éven át tartó bajnokság keretében.

„A kezdetektől fogva igyekeztem olyan kérdéseket feltenni, amelyek érdekesek és eltérnek a megszokottól. Nem elég megkérdezni, hogy »Ki írta az Anyám tyúkját?«, olyan kérdések kellene, amelyen a baráti társaságokból, kollégákból álló csapatok tudnak együtt gondolkodni, vitatkozni.” – mondja a szerző.

A könyv azért született, hogy bárki átélhesse otthon vagy baráti társaságban a kocsmakvíz élményét, és közben játékos formában gazdagítsa általános műveltségét. Álmos ehhez válogatta ki a kedvenc témáit és azokat a kérdéseket, amelyek valamiért a legemlékezetesebbek voltak számára, illetve új kérdéseket is írt.

21. Század Kiadó, 2019.

VÁRKERT BAZÁR

ADVENT

VASÁRNAPI PROGRAMOK ÉS KONCERTEK

AZ ESEMÉNY HÁZIASSZONYA: SZINETÁR DÓRA

12.
08.

19:00

SNÉTBERGER

Vendég: Michel Godard

17:00

12.
01.

**BÍRÓ
ESZTER**

Interaktív
családi koncert

19:00

12.
15.

**BOTH
MIKLÓS**

Ősbemutató

19:00

RANDOM TRIP

Big John Whitfield és
a Vienna Gospel Society Choir

12.
22.

VÁRKERT
BAZÁR

varkertbazar.hu

TÉTOVA TÖRVÉNYSZEGŐK

Az apropó kicsit furcsán fog hangzani, de igyekszem megmagyarázni. 60 évvel ezelőtt volt Magyarországon egy kiállítás, ahol a kiállított tárgyak jó részét a tárlat végére meglovasították, és erről most kiállítással emlékezik meg a szentendrei Ferenczy Múzeum. „*Mások voltak a reflexeink*” – mondja Pernecky Géza művészettörténész, az események aktív résztvevője az egyik kísérő kisfilmben.

- ◆ De kezdjük az elején. 1959-et írunk, 3 évvel vagyunk túl a forradalmon. Többeket már kivégeztek, mások esetleg életfogytig szóló börtönbüntetést kaptak, aki szabadlábon van, többnyire szegénységben, félelemben – és ami a mi esetünkben most kiemelten fontos: a „nyugattól”, a nyugati kultúrától, szellemtől való reménytelen elszigetelődés tapasztalatában él.

Elképzelhetetlenül nehéz normális könyvhöz jutni. A kiállításon hallható Román József művészeti író *Kulturált könyvduzzantók kiskatéja* című írása Ónodi Eszter tolmácsolásában, amelyből kiderül, mennyi színjáték, taktika, hízelgés volt szükséges például egy-egy polgári, tehát veszélyes író kötetének megszerzéséhez. („Pletykákkal Thomas Mann-t is szereztek már.”) A múzeum térképen jelöli Budapest mind az öt(!) könyvesboltját, ezenkívül a külföldi kultúrintézetek székhelyét, ahol külhoni, elsősorban természetesen a szocialista országokból származó könyvhöz lehetett jutni.

Kovácsnai György képzőművészről származó idézet és az ahhoz kapcsolódó installáció szemlélteti a korszak másik legfontosabb, minden téren tapasztalható jellemzőjét: „Olyan szürkeség van itt (a Képzőművészeti Főiskolán), hogy ha behoznának ide egy piros almát és letennék az asztalra, fessük meg, az magától megszürkülne.”

És ebben a légkörben futótűzként terjed a hír az értelmiség körében: a Múcsarnokban könyvkiállítást rendeznek a francia kiadók aktuális remekeiből. (Kutatók szerint a Kádár-rezsim az ehhez hasonló kulturális eseményekkel a politikai elszigeteltségen szándékozott enyhíteni.)

A további történések egy groteszk színdarabra emlékeztetnek. A Múcsarnok 1959-es kiállításáról számos, akkor még főiskolás, egyetemista, mára klasszikussá vált képzőművész, neves művészettörténész, például Lakner László, Tót Endre, Klimó Károly, Passuth Krisztina, Marosi Ernő, Pernecky Géza szerzett „ereklyét”. A fent említett szürkeség után, amely az itthoni nyomdaipari termékeknek is sajátja volt, elképzelhető az a csáberő,

Látogatók a budapesti francia könyvkiállítás megnyitóján, 1959. október 24.

A Múcsarnok, 1958

„Olyan szürkeség van itt (a Képzőművészeti Főiskolán),
hogy ha behoznának ide egy piros almát és letennék az asztalra,
fessük meg, az magától megszürkülne.”

amelyet egy-egy igényes, sokszoros színkontrollon átesett, reprodukciókkal gazdagított szakkönyv vagy album gyakorolt a szakmabeliekre. Ki előre megfontolt szándékkal, tervszerűen konspirálva, ki kapkodva, ügyetlenül mellényúlva hajtotta végre a maga akcióját, aminek gyümölcsét aztán évekig féltett kincsként őrizték, leszámítva a kölcsönzés kénytelen kötelezettségét a baráti kör tagjai felé.

Hogy hogyan fogadta a francia állam a készlet megcsappanását, arról ismereteim szerint nincs adat. Állítólag nem rendelték visszafelé fuvarra.

A nagy könyvlopás. Francia könyvkiállítás a vasfüggöny mögött. Szentendrei Képtár. Megtekinthető 2020. január 19-ig. ♦

hirdetés

**MAGYAR
KATOLIKUS
RÁDIÓ**
katolikusradio.hu

**ÖRÖMHÍR
MINDENKINEK!**

FIATALOKNAK
IDŐSEKNEK
CSALÁDOSOKNAK
EGYEDÜLÁLLÓKNAK

SZÖVEG –
MIRTSE ÁRON zoológus

SOROZAT –
ÁLLATOK KÖZELRŐL

ÁLLATI ÉLÉSKAMRÁK

A tücsök egész nyáron csak hegedült, nem törődve a közelgő téllel, a hangyák viszont szorgalmasan gyűjtögettek, hogy teli legyen a kamrájuk, és legyen mit enniük egész télen – így szól a mese. De vajon mi a valóság? A hangyák valóban a nyáron felhalmozott eleségből élnek tavaszig? És hogyan csinálja a többi állat?

- ◆ Bármilyen szorgosan gyűjtögetnek is a hangyák a nyár folyamán, ezeket a készleteket nem télire gyűjtik. Éppúgy, mint a többi áttelelő rovar, ők is dermedt nyugalomban töltik a hideg időszakot, ilyenkor nem táplálkoznak. A készleteket tehát nem télire gyűjtik, hanem azokra az aszályos vagy éppen túl csapadékos időszakokra, amikor nincs lehetőségük a bolyt elhagyva táplálékot keresni. A méhek is gyűjtenek, bár ők sem télire. Gyűjtögetésük, táplálékraktározásuk az állatvilág talán legkifinomultabb „gyártástechnológiája”, hiszen a begyűjtött nektárból a tárolás körülményeit (például hőmérséklet) folyamatosan ellenőrizve, egész más minőségű terméket, mézet állítanak elő.

ALAGSORI MAGTÁR

Készleteket persze nemcsak rovarok gyűjtenek, hanem számos emlős is. Talán a legismertebb erről a tulajdonságáról a hörcsög, amely földalatti raktáraiban akár 15 kiló gabonát is felhalmozhat. Az összegyűjtött gabonát a pofazacskjájában szállítja a kotorékjába, és mellső lábaival gyömöszöli ki belőle. Októbertől ápriliséig téli álmat teszik, ám időnként felébred, és ilyenkor táplálkozik a félretett magvakból. Hasonlóképpen cselekszik az ürge is, bár kisebb mennyiségű készletet halmoz fel. Rokona, a mókus is összehordja a táplálékot télire, és különféle rejtékhelyekre dugja el. Ugyanezt teszi a szajkó és némelyik harkály is. Mivel ők nem alszanak téli álmat, esetükben ez különösen fontos, ám gyakran mégis elfeledkeznek rejtékhelyeikről, s ilyenkor előfordul, hogy tavaszra a kicsírázott magból mogyoróvessző hajt ki a tölgyfa odvából.

Mezei hörcsög (*Cricetus cricetus*)

KÖNNYEN ROMLÓ KÉSZLETEK

Magvakat, mogyorót viszonylag könnyű raktározni, mert ezek kevésbé romlandók. De mi a helyzet azokkal az állatokkal, amelyek állati eredetű táplálékot fogyasztanak? Ők általában csak korlátozott időtartamra tudják félretenni a táplálékot, például a föld alá kaparva, ahogy a kutya teszi, vagy egy fán helyezve biztonságba a dögevők elöl, ahogy a leopárd szokta. Szerencsére ezeknek a ragadozóknak erős a gyomruk, nem árt meg nekik a romlott hús sem. Ennél is érdekesebb azonban, hogy a vakond is gyűjt készleteket télire: földigilisztákat gyűjt össze föld alatti járatainak éléskamráiban, oly módon, hogy megharapja és mérgező nyálával lebénítja őket.

Ezt a régi receptet számos ízeltlábú is alkalmazza: sok darázsfaj hernyókat, pókokat, csótányokat bénít le fullánkjával, hogy az e célra készített üregbe elevenen, de magatehetetlenül befalazva leendő lárváiknak szolgáljanak táplálékkul.

SÁSKA NYÁRSON

Az állati táplálék raktározásának különös és egyben vérfagyasztóan kegyetlen módját alkalmazza a tövisszűrő gébics. Az énekesmadarak közé tartozik, de görbe csőre miatt inkább parányi vércsére emlékeztet. Elsősorban ízeltlábúakkal táplálkozik, de olykor kisebb gerinceseket, pl. gyíkot, békát, egeret vagy madárfiókat is zsákmányul ejt. ➤

Töviszúró gébics (*Lanius collurio*)

A felesleges mennyiséget pedig egyszerűen feltűzdeli a bokrok töviseire – méghozzá elevenen. A puszta raktározáson kívül ennek a viselkedésnek egyéb szerepe is van. Egy-egy hím fészke közelében a karóba húzott sáskák, gyíkok és egyéb áldozatok mennyisége meggyőzheti a tojót arról, hogy jól jár, ha a birtok gazdáját választja. Még ennél is érdekesebb azonban az a felfedezés, amely szerint a karóba húzás méregtelenítést is szolgálhat: egyes mérgező rovarok testében a toxinok a feltűzés után néhány nap alatt lebomlanak, és így fogyaszthatóvá válnak a madár számára.

A HÓD JÉGSZEKRÉNYE

Ott, ahol a lombok ősszel elsárgulnak és lehullanak, télen pedig kopárak lesznek a fák, friss, zöld lombhoz ebben az időszakban nem könnyű hozzájutni. Vannak azonban olyan kiváltságosok, akiknek igazi jégszekrény áll rendelkezésükre, hogy a hóban is friss zöldet rágcshálhassanak. Ez a hűtőszekrény pedig nem másutt található, mint a jég alatt! A tó felszínét borító jég alatt a víz nem fagy meg, de jéghideg, így frissen tartja azt, amit oda elrejtnek.

És pontosan ez kell a hódnak! A lerágott lombos ágakat a víz alá húzza, és neki aztán semmi nehézséget nem okoz télen lemerülni értük a fogcsikorgatóan hideg tóba, hogy friss táplálékhoz jusson, a fakéreg és egyéb, télen is hozzáférhető növényi eledel mellett. Így aztán a hódcsalád nem is szorul rá arra, hogy téli álmat aludjon, ébren munkálkodhatnak ősztől tavaszig is.

ÉLÉSKAMRA A BŐR ALATT

Bármilyen sokféle módszert is ismer az állatvilág a táplálék összegyűjtésére, raktározására, az ezért mégiscsak a kisebbségre jellemző. Az állatok többsége nem gyűjt készleteket, vagy legalábbis nem odúban, föld alatti üregben, kaptárban vagy egyéb rejtkehelyen halmozza fel ezeket, hanem a testében, a bőre alatt! A süni csak a mesekönyvek rajzain visz almát a kuckójába a tuskéire tűzve: helyette ősszel annyit eszik, amennyi csak befér, hogy jó kövéren vonulhasson el téli álmat aludni. Ugyanígy tesz a pele, a mormota, de még a medve is – és bizony, az ősszel felszedett zsírrétegnek jó egyharmadától, de olykor akár a felétől is megszabadulnak tavaszra!

20% KEDVEZMÉNNYEL

RENDELJE MEG DECEMBER 10-IG
A KEPMAS.HU/NAPTAR OLDALON!

1700 Ft helyett **1360 Ft***

*Postai küldésnél csomagolási és postaköltséget számolunk fel.

Még a téli álmot nem alvó állatokra is jellemző, hogy a téli súlyuk általában magasabb a nyárinál, hiszen a bőrük alatti zsírréteg egyrészt hőszigetel, másrészt tartalék tápanyagot biztosít a szűkösebb időkre.

A NÖVÉNY IS GYŰJTÖGET

Természetesen gyűjtögethetnek a növények is, nemcsak az állatok. Sok növénynek erre külön raktározó szerve is kialakult: ilyenek a különböző gumók, karógyökerek és hagymák. A bennük tárolt tápanyagok teszik lehetővé például a hagymás növények számára, hogy tavasszal gyorsan virágot hozzanak és termést érleljenek, még mielőtt idejük lett volna leveleiket kibontva a fény segítségével tápanyagot gyártani. De talán még a tápanyagoknál is fontosabb a növények számára a víz tárolása. A száraz, sivatagos-félsivatagos környezetben élő növények a megvastagodott szárukban, törzsükben vagy vastkos, pozsgás leveleikben tárolják a vizet, hogy átvészeljék az aszályos időszakokat. Ezeket a növényi raktárakat természetesen az állatok, sőt, gyakran az emberek is kihasználják, így a növények, ha nem is teljesen önszántukból, de nekünk is gyűjtik készleteiket. ♦

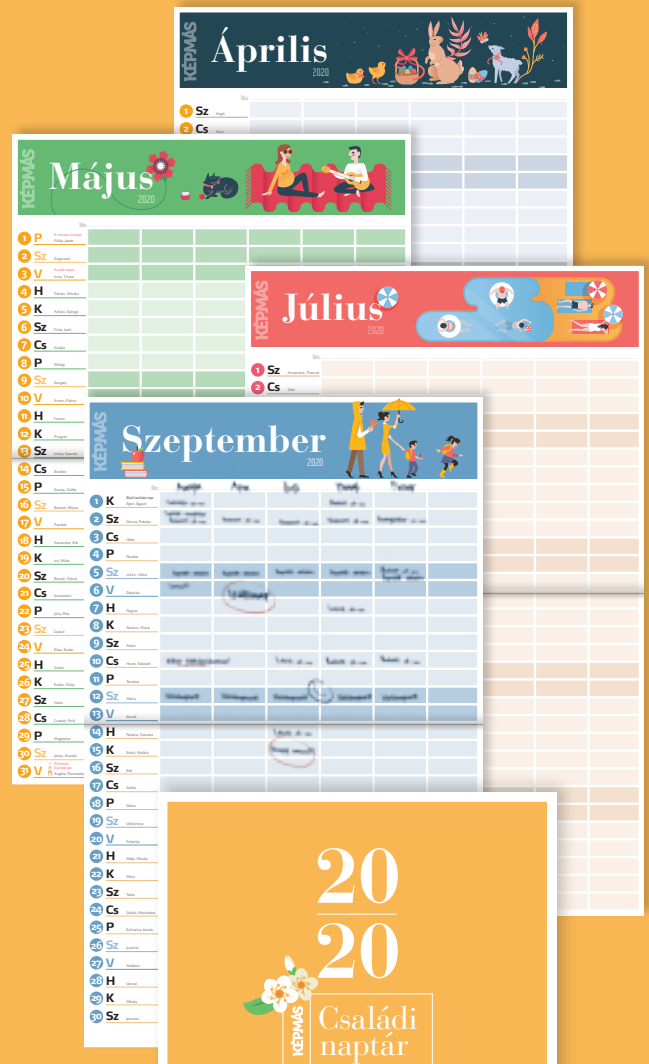
A lebontó folyamatokhoz három dolog kell: nedvesség, oxigén és hő. Ezek valamelyikét kell elvonni az eltárolni szánt készletektől. Ezt teszi az ember is, amikor tartósít, de voltaképpen az állatok is, amikor föld alá, jég alá rejtik készleteiket.

A keresztespókok a hálójukba berepült, csapdába ejtett rovarokat selyemfonalba csomagolják, így raktározzák el.

Egy Dél-Amerikában honos rágcsáló, az aguti az őserdő kertészeként ismert. A majomcsapatokat követve összegyűjti az általuk felfalt gyümölcsök kemény magjait, és a felesleget elássa. Ezekből az elrejtett magokból aztán új fák lesznek.

A nagy pelék ősszel annyira elhájásodnak, hogy szinte gömbölyűek lesznek. Az ókori rómaiaknál a hízott pele ínycsalatnak számított.

A gyíkok legtöbbször a farktövében tárolja zsírtartalékait. A kövér gekkót nem onnan lehet felismerni, hogy nagy a hasa, hanem hogy vastag a farka.

SZÖVEG –
FUTÓ ISTVÁN

SOROZAT –
LEZSER

BOLDOGSÁG ZRT.

- ◆ A Boldogság Zrt. köszönti önt, telefonja nyomógombjai segítségével kérjük, válasszon az alábbi menüpontok közül:
Munkahelyi és üzleti sikerek – egyes gomb.
Egyéb sikerek (Pilates, társasházi közgyűlés, parkolóhely stb.) – kettes gomb.
Párkapcsolatok – hármas gomb.
Felejthetetlen utazások – négyes gomb.
Új cipő, táska, ruha – ötös gomb.
Jóképű kolléga érdeklődése – hatos gomb.
Legalább egy kis édességet ehetnék – hetes gomb.

Ön a hármas gombot választotta.
Jól szituált, de kicsit idősebb – egyes gomb.
Magas, szexi – kettes gomb.
Izgalmas, de megbízhatatlan – hármas gomb.
Motoros, bőrdzsekis – négyes gomb.
„Megkérem a kezedet” – ötös gomb.
„Te pont olyan vagy, mint édesanyám” – hatos gomb.
Vissza a főmenübe – nullás gomb.

Ön a nullás gombot választotta.
Munkahelyi és üzleti sikerek – egyes gomb...

Legalább egy kis édességet ehetnék – hetes gomb.

Ön a hetes gombot választotta.
Kérjük, adja meg születési idejét: év/hónap/nap!
Kérjük, adja meg a fürdőszobai mérlegen mért legutóbbi testsúlyát, és nyomja meg a csillag gombot!
Sajnos minden kezelőnk foglalt.
Kérjük, ismétlje meg a hívását később! ◆

AJÁNDÉKOZZON KÉPMÁST KARÁCSONYRA ÉS VEGYEN RÉSZT AJÁNDÉKSORSOLÁSUNKON!

ÉVES ELŐFIZETÉS: 6 900 FT (12 LAPSZÁM)
HA A TÁMOGATÓI ELŐFIZETÉST VÁLASZTJA, HOZZÁJÁRUL
A KÉPMÁS-MAGAZIN FENNTARTÁSÁHOZ. ENNEK DÍJA EGY ÉVRE: 12 000 FT

NYEREMÉNYEK:

200 SZERENCÉS ELŐFIZETŐNK PÁROS BELÉPŐT KAP AZ ERKEL SZÍNHÁZ KÉT ELŐADÁSÁRA

Foto: Nagy Attila

Foto: Paly Zsófia

EGY-EGY SZERENCÉS ELŐFIZETŐNK CSALÁDI PIHENÉST NYER AZ ALSÓPÁHOKI KOLPING HOTELBE (2 felnőtt és 2 gyermek részére),
VAGY PÁROS PIHENÉST A SÜMEGI HOTEL KAPITÁNYBA.

Az akció a 2019. október 28-tól 2020. január 15-ig bankszámlánkra beérkezett vagy csekken,
illetve készpénzben kiegyenlített nyomtatott, belföldre postázott, a normál és
kedvezményes Képmás-előfizetésekre érvényes!

A nyerteseket értesítjük és a nevüket 2020. február 1-én honlapunkon közöljük.

Előfizetés > www.kepmas.hu/elofizetes

Az ÁSZF és az adatvédelmi tájékoztató a játék szabályzatával azonos helyen található a www.kepmas.hu oldalon.

További információ: elofizetes@kepmas.hu

2AMPTV

stílusos, bátor, elkötelezett

KOVÁCS ANDRÁS PÉTER

„DR. BÁJI-PATAY GERGELY, ÜGYVÉD. 6 ÉVES KORUNK ÓTA VAGYUNK BARÁTOK, EGYMÁSTÓL FÜGGETLENÜL LETTÜNK JOGÁSZOK, EGYÜTT TETTÜK MEG FIATALON AZ ÉLET NAGY FELISMERÉSEIT. NEKI NÉGY GYEREKE VAN, NEKEM HÁROM, MA IS UGYANARRA TART AZ ÉLETÜNK.”